

Otázka: Scholastika

Předmět: Základy společenských věd

Přidal(a): Michael

Scholastika (periodizace a charakteristika, představitelé, základní problémy, spor o univerzálie, myšlení sv. Tomáše)

Periodizace

1. Raná scholastika

- Tvoří se scholastická metoda ve středověké filozofii
- Veškeré poznatky člověk musí poměřovat podle klíče
- Nejvyšší autoritou je bible

1. Vrcholná scholastika

- 13.století – dosahuje vrcholu

v Albert Veliký

v Tomáš Akvinský

- Řeší se otázka boží existence
- Vztah vědy (rozum – filozofie) a víry (zjevená pravda – teologie)
- Dochází k tomu, že máme ucelený přehled dosavadního vědění – poznání ve všech vědních oborech
- Z Akvinského se později stává nejuznávanější autorita katolické církve (tomismus – 19.stol – oficiální učení katolické církve)
- Vzniká dominikánský řád – podle učení sv. Augustýna

1. Pozdní scholastika

- 14. – 15. Století – doznívání
- Scholastika čelí novým vlivům, myšlenkám, směrům
- Vznik prvních renesančních spisů
- Kritika z vědecké části filosofie (vědě se má postupovat podle rozumu, ne víry)
- Převládá nominalismus ve sporech o univerzalie
- Nástup jiných věd

Charakteristika

- Od 9. do 15.století
- Schola = škola
- Hlavní směr ve vývoji filozofie ve feudální společnosti
- Nejdříve vyučována jen ve školách později i na univerzitách
- Navazuje na patristiku v době, kdy jsou dogmata stanovena a církev má pevnou strukturu
- Čerpalo se především z bible, z Platóna a Aristotela
- SCHOLASTICKÁ METODA :
  - Způsob myšlení
  - Používána při hledání pravdy
  - Vycházelo se z textu – nejčastěji Písmo svaté, texty církevních otců, texty autorit)
  - Prostřednictvím přednášek, disputací (učené rozpravy) se zkoumalo, zda texty vyhovují nebo ne
  - Vyvracení nebo potvrzování názorů pro a proti
  - V podstatě se jedná o schematismus = pevně se držíme šablony a není dovoleno odchýlení od základní linie

- Využití v právu, částečně v matematice
- Výhoda = učení o systematismu
- Ne vždy se ale shodli na všem

Spor o univerzálie

- Období rané a vrcholné scholastiky
- Na úrovni teologie a filozofie
- Univerzálie jsou obecné pojmy
- Podmět dal nepřímo Aristoteles svým dílem
- Obecné pojmy se staly předmětem sporů po několik staletí
- Měl dopad i na společnost
- Někteří učenci pronásledováni a vězněni
- Spor spočíval v tom: zda obecné pojmy reálně existují, nebo jsou to pouhá jména (nomina)
- Na základě tohoto sporu se vyčlenil

v Realismus

v Nominalismus

Nominalisté

- Podle nich existují pouze reálně a objektivně jednotlivé předměty a jevy se svými individuálními vlastnostmi
- Obecné pojmy jsou výsledkem abstrahující činnosti lidského myšlení
- Tvrdí, že obecné pojmy nemohou existovat a jsou to jen jména (pouhý prázdný zvuk, existující jen v myšlení)
- Představitelé:

v Rosselinus

v William Occam

Realisté

- Tvrdili, že obecné pojmy jsou na konkrétních věcech nezávislé, mají samostatnou objektivní existenci
- Jsou věčné, reálně existují
- V boží mysli – ještě dříve než jsou obsaženy v různých věcech
- Realismus se stává filozofickým základem katolicismu – převládající směr ve scholastice
- Tvrdí, že obecné pojmy existují i reálně a nezávisle na jednotlivých věcech
- Dva proudy:

v Radikální – obecniny existují ještě před věcmi (navazují na Platóna – teorie o idejích)- např. Jan Scotus

v Umírněný – obecné pojmy existují přímo ve věcech – jako jejich druhová určení – např. Tomáš Akvinský

Konceptualisté

- Spojili realismus s nominalismem – střední proud
- Např. Petr Abélard

Tomáš Akvinský

- Snažil se najít soulad mezi teologií a filozofií
- Existuje jedna jediná pravda → ke které vedou dvě cesty → vzájemně se překrývají a doplňují
- TOMISMUS → učení Akvinského → stal se v roce 1879 oficiální filozofickou doktorínou římskokatolické církve
- Zemřel cestou na koncil, kde se měl vyjádřit o křížových výpravách
- Přišlo se na to, že nezvládají splácet náklady na výpravy
  - Komentáře k Aristotelovi

ü Napsal asi 12 knih komentářů

ü Snaha najít společné body mezi křesťanstvím a Aristotelem

ü Chtěl shromáždit dosavadní vědění a vytvořit z něj ucelený systém

- Suma teologická
- Suma proti pohanům
- 5 důkazů Boží existence

Roger Bacon

- Anglický filozof, teolog, přírodovědec
- Kritizoval scholastiku jako takovou
- Kritizoval překlad Aristotela
- Vytýká scholastikům opomíjení přírodních věd – vylučují poznatky
- Nemají se odvolávat na autority
- Mají vycházet z vlastní zkušenosti (což chtěl uvést i do praxe)
- Předběhl svou dobu (něco jako Jules Verne básnil o lodích bez plachet..)
- To mu vyneslo obvinění z čarodějnictví

Johanes Duns Scotus

- Skot, filozof a teolog
- Teologie se má zaměřit na praxi
- Zastává realistické stanovisko ve sporu o univerzália
- Prosazuje svobodu v oblasti poznání – myšlení

William z Ockhamu

- Ockhamova břitva – otesání zbytečností z postupu (čím jednodušší postup, tím lépe)